

Fikret Ahmetbašić

Selo Buk kod Džakula

Polожaj, ime i tip naselja

Buk je ustvari manje selo koje se prostire na sjeveroistočnoj strani Džakula, prema Donjoj Medidi. Iako se nalazi u sastavu Mjesne zajednice Džakula, Buk nije povezan sa centrom tog sela, ali ima dobar prilaz makadamskim putem iz pravca Donje Medide i Biberova Polja. Po površini nije veći od jednog kvadratnog kilometra, leži na nadmorskoj visini od 250 metara, ima 80 kuća i oko 400 stanovnika, isključivo bošnjačke nacionalnosti.

Buk je dobio naziv po istoimenom potoku koji protječe pored mahale Ibrići, kroz njive i livade koje se takode zovu Buk. Poznato je da se vodopadi ili slapovi u narodu zovu bukovi - mesta na kojima se voda obrušava i bući.

Buk je naselje mahalskog, zbijenog tipa. Kuće su gusto jedna uz drugu, a mahale su povezane dobrim makadamskim putevima. Kuće su razbacane, ima ih dosta gradenih između dva svjetska rata pa i starijih.- u novije vrijeme grade se kuće savremenijeg tipa i izgleda. Siromaštvo koje je nekada ovdje u velikoj mjeri vladalo - polahko nestaje i pri svome je kraju. Selo danas ima četverorazrednu osnovnu školu, telefonsku mrežu, električnu struju, prodavnicu mješovite robe, mekteb...

Oduvijek se ovdje teško živjelo. Većina stanovništva pripadala je kategoriji siromašnih. Prvi Bučanin obavio je hadž tek 1978. godine. To je i danas jedini hadžija iz ovog sela.

Škole

Četvororazredna osnovna škola posluje kao područna škola u sastavu osmoljetke u Džakulama. Do otvaranja škole u Buku, samo poneko dijete pohadalo je školu u Donjoj Mededi. Uglavnom su ostajali nepismeni, što je ostavilo trajne posljedice u ovom selu. Prvi učitelj u Buku bio je Izet Hivzefendić iz Gračanice.

Trgovačke radnje

Ne pamti se da je u Buku ikada postojao dućan. Prvu savremenu trgovinsku radnju u ovom selu otvorilo je Trgovinsko preduzeće "Bosna" iz Gračanice. Prvi trgovac u toj prodavnici bio je Azem Jukić iz Trnovaca. Zbog nerentabilnosti ta je prodavnica brzo zatvorena. Prvu privatnu prodavnicu 1991. godine otvorio je Džemal Alić iz Mehmedovića, ali ni ta prodavnica nije bila duga vrijeka, brzo se iselila i prestala sa radom. Privatnu trgovinu u Buku koja ima naziv "Bučanka" danas drži mještanin tog sela Hajrudin Hevešević. Nedugo zatim "Bosna" je zatvorila tu svoju prodavnicu.

Ponjeklo i razmještaj stanovništva

U četiri mahale Buka - Bukvik, Mašići, Heveševići i Ibrići - danas žive sljedeće familije: Habibovići, Heveševići, Muratovići, Okanovići, Kulovići, Mrkonjići, Sejdinovići, Hodžići i Ibrići.

U mahali Mašići žive Muratovići, Kulovići i Heveševići. Interesantno je da u ovoj mahali kao i u cijelom Buku nema ni jedne familije Mašića, niti se pamti da je ikada postojala;

U mahali Bukvik žive Habibovići, Hodžići i Muratovići;

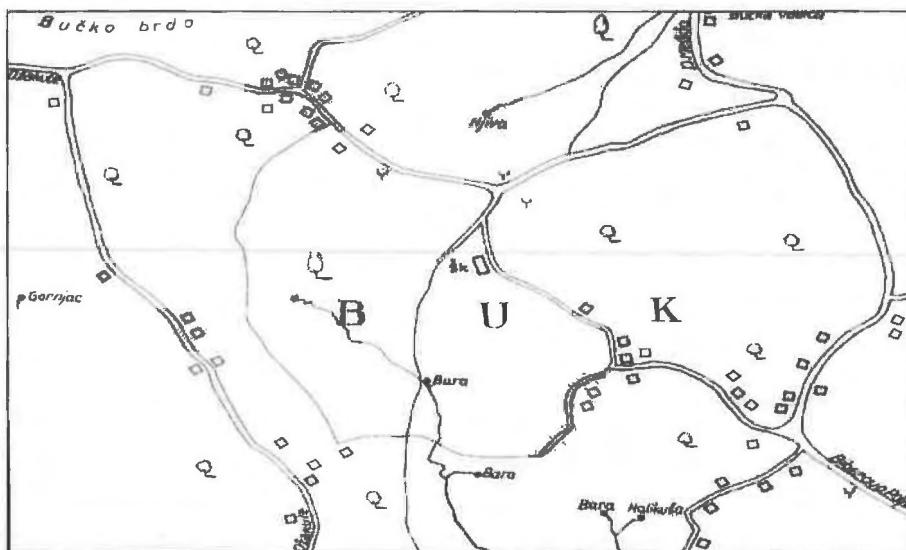
U mahali Heveševići žive samo Heveševići;

U mahali Ibrići žive Okanovići, Ibrići i Kulovići.

Do prije petnaestak godina u Buku je živjela i familija Mujagić, koja je sa smrću posljednjeg muškog potomka Shahdana Mujagića izumrla.

O porijeklu ovdašnjeg stanovništva u najvećoj mjeri nije se održala tradicija, niti se može tvrditi da su dobiveni podaci od kazivača potpuno tačni, ali ima i apsolutno sigurnih podataka o nekim familijama.

Za Okanoviće se zna da potiču iz Doborovaca, odakle se u Buk pedesetih godina 19. stoljeća doselio na "ženevinu" Hašim Okanović. Danas postoji samo jedno domaćinstvo sa dva muška potomka koji imaju to prezime.

Prema priči kazivača Bajre Muratovića, Heveševići su se ranije zvali Mujagići. Porijeklo izumrlih Mujagića nije poznato, pa tako ni Heveševića koji su izgleda njihovi potomci. Prema kazivanju Ibrahima Muratovića, Mujagići su porijeklom iz Donje Medide, gdje su takođe izumrli.

Za Habiboviće se tvrdi da su u Buku došli iz Zelinje i to iz mahale Habibovići. Ko se prvi od Habibovića doselio u Buku, nije poznato. Habibovići i Heveševići su u Buku najbrojnije familije.

Hodžići su porijeklom iz Donje Medide, odakle se četadesetih godina 19. stoljeća doselio Osman Hodžić. U Buku je dana samo jedno domaćinstvo Hodžića sa dva muška potomka.

Prema priči istih kazivača, Muratovići su se ranije zvali Ibrici, pa se matra da su doselili iz Sladne.

Sejdinovići su u Buku došli iz mahale Mehmedovići, koja je kao i Buk u sastavu Mjesne zajednice Džakule. Doselio se na ženevinu Meho Sejdinović. Pošto nema muškog potomka, njegovom smrću ova familija će izumrijeti.

I Kulovići su došli iz istoimene mahale koja pripada Džakulama. Ne zna se tačno kada su se u Buku naslili Ahmet i Agan Kulović.

Mrkonjići potiče iz Donje Medide, odakle se 1900. u Buku prvi doselio Ramo Mrkonjić.

Prepostavlja se da su i Ibrici porijeklom iz Sladne. Ko i kada se prvi doselio, nije poznato. Danas u Buku žive dva domaćinstva Ibrica, bez muških potomaka.

Mektebi

Prema sjećanju Bajre Muratovića, prvi mekteb u Buku sagrađen je negdje oko 1900. godine na parceli zvanoj Brijeg, uz mjesno groblje. Ovaj stari mekteb srušen je 1978. godine, a na njegovom mjesu izgrađen je novi. U periodu poslije Drugog svjetskog rata u starom mektebu organizovani su analfabetски tečajevi i opismenjavanje stanovništva. Vhersku obuku u starom mektebu izvodili su Jusuf Mešić i Husein Močić iz Biberova Polja, kao i Omer Šerbečić, zvani Omerko. Pored vjerske obuke, za vrijeme Ramazana u mektebu se klanja i teravih-namaz.

Danas vjersku obuku obavlja imam iz Džakule jer ovaj mekteb gravitira džakulskoj džamiji.

Groblja

U ovom selu postoji samo jedno groblje od oko 5 dunuma na parceli zvanoj Brijeg, uz sami

mjesni mekteb u centru sela. Ko je darovao parcelu za groblje niko ne zna pouzdano, ali se pretpostavlja da je darodavac iz familije Heveševića. Niko od kazivača ne zna koliko je ovo groblje staro. Neki smatraju da se tu ljudi "kopaju" zadnjih 200 godine. Prosijecanjem puta prema Bučkoj vodici i mahali Bukvik, te dalje prema Donjoj Medidi groblje je presjećeno na dva dijela.

Ovdje nema porodičnih grobalja, niti ima tragova da su ikada postojala.

Vodenice

Jedina vodenica potočara koju je Buk ikada imao nalazila se na potoku koji se formirao oticanjem vode sa izvora Bučka vodica. Vodenicu je podigao mehmed Habibović 1964. godine. Nije bila ni "poredovnička" ni "ujmara", već je služila svima u selu - nije imala stalnog mlinara. Srušena je sedamdesetih godina i nikada više nije obnavljana.

Vidoopskrba

Bučani se snabdijevaju vodom iz vodovoda kojim su prije 30 godina doveli vodu sa izvora Studenac, dva kilometra udaljenog od sela, na sredini puta prema Džakulama, ispod Kučinaca. Vodospremište (bazen) nalazi se na parceli Njiva, odakle je voda razvedena po mahalama. Prije izgradnje vodovoda, mještani su se snabdijevali vodom iz bunareva, kojih i danas u Buku ima desetak - ispravnih.

Postoji i jedan privatni vodovod. Braća Mujo i Halil Habibović doveli su prirodnim padom svojim kućama vodu sa izvora Bučka vodica koju i danas koriste.

Razvojem sela, dolazi do nestašica vode u postojećem vodovodu, pa se planira njegovo "pojačavanje" sa drugih obližnjih izvora.

Nazivi njiva i njihovo porijeklo

Najčešći nazivi njiva u Buku su: Buk, Višnjevac, Njiverice, Kose, Vodice, Bukvici, Utrine,

Bjelike, Gajevi, Trbušnjaci, Prokop, Krčevine, Hududi itd.

Bukovi su dobili ime po tome što se nalaze pored potoka Buk po kojem je i selo dobilo i me, Na Višnjevcima su, prema kazivanjima, nekada izgajale višnje, Trbušnjaci su dobili ime zbog neravno izlomljenog terena, Gajevi zbog gustog niskog rastinja, Bukvici su pored bukove šume, Krčevine su nekada iskrčene, Vodice imaju više izvora itd.

Uzgoj žitarica, voća i povrća

U Buku nikada nije bilo neke organizovane proizvodnje voća i povrća. Ljudi su uglavnom proizvodili samo za svoje vlastite potrebe. Ovdje se sijala pšenica, kukuruz, paprika, grah, kupus i ostalo povrće i žitarice, što se i dana sije. Od voće, gaje se trešnje, kruške, jabuke, šljive i drugo voće, ali samo za vlastite potrebe. Zemlja se dana obraduje traktorima, ali i volovskim i konjskim zapregama - zbog konfiguracije terena.

Zanatstvo

Bučani su uglavnom bili poljoprivrednici. Zanatstvom se niko nije bavio. Jeedni se gradevinskim poslovima u ovom selu bavio Habib Habibović, dok je poljoprivredne alatke (kosišta, krošnje, vile, sepeti grablje) izradivao Sejdo Ibrić. Ni danas se u Buku niko ne bavi zanatstvom, niti ima registrovanih zanatskih radnji.

Običaji i nošnja

Narodni običaji i narodna nošnja ne razlikuju se od običaja koji su karakteristični za Džakule, ali i za ostala bošnjačka sela gračaničke opštine.

Bavljenje muzikom

Bučani su poznati kao veseli i "razonodli" ljudi. Šargiju je najbolje svirao Mehmed Habibović, tradiciju su nastavili njegovi sinovi Mujo i Halil, koji su porodični "orkestar" pojačali i violinama. Snimili su i tri kasete izvorne muzike. Šargiju dobro svira i Bajro Habibović sin Ahmin